

**ยุทธศาสตร์การดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร**
**Operations Strategies for Internal Quality Assurance System of School
under Mukdahan Office of Educational Service Area**

สุภาภรณ์ กัลยารัตน์*

ดร.โกศล ศรีสังข์**

ดร.พา อักษรเสื่อ***

ดร.ชนกนารถ วงษ์คำจันทร์****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ดำเนินการเป็น 7 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมการเบื้องต้น 2) การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม 3) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของโรงเรียนในสังกัดจำนวน 5 แห่ง โรงเรียนในสังกัดอื่นอีก 3 แห่ง 4) จัดทำยุทธศาสตร์การดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาฉบับร่าง 5) ตรวจสอบและแก้ไขยุทธศาสตร์ฯ ฉบับร่างโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 6) ประชาพิจารณ์ยุทธศาสตร์ฯ ฉบับปรับปรุง เพื่อให้ได้ยุทธศาสตร์ฯ ฉบับสมบูรณ์โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 7) และสรุปและจัดทำรายงานการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

ยุทธศาสตร์การดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร คือ ยุทธศาสตร์ องค์การแห่งคุณภาพ : QO (Quality Organization : ALSC) มี 4 กลยุทธ์ คือกลยุทธ์ ที่ 1 ความตระหนัก (Awareness) กลยุทธ์ ที่ 2 ภาวะผู้นำ (Leadership) กลยุทธ์ ที่ 3 การนิเทศ (Supervision) และกลยุทธ์ ที่ 4 ความร่วมแรงร่วมใจ (Cooperativeness) ทั้งนี้ภายใต้ วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ ซึ่งขับเคลื่อนโดย 30 ตัวชี้วัดของแต่ละกลยุทธ์

ABSTRACT

The objective of this research was to develop operations strategies for school internal assurance system under the Mukdahan Office of Primary Educational Service Area. A mixed methods research, 7 steps were undertaken : 1) Preliminary preparations, 2) Study the Practice of internal assurance system of the target educational service area by questionnaires, 3) Organizing a workshop to learn from 8 best practice schools, 5 within and 3 outside of Mukdahan province, 4) Drafting the desired strategies, 5) Review and improve the draft strategies by focus group discussion of experts, 6) Public hearing of stakeholders further to improve the strategies, and 7) Conclusion and report. The research yielded “Quality

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน, ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

* นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

,* อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

****ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 4

Organization : ALSC” strategies, with 4 strategic components : 1) Awareness, 2) Leadership, 3) Supervision and 4) Cooperativeness ; all these within the framework of a vision, mission, goals and 30 mobilizing indicators.

Keywords : Operations strategies, internal educational quality assurance system

ภูมิหลัง

การพัฒนาประเทศไทย ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555 –2559) มุ่งเน้นการพัฒนาคนทุกช่วงวัย ให้เข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน โดยที่การประกันคุณภาพ การศึกษาเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่ง ที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของคนไทย และ สถานศึกษาเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่สุด ที่จะต้องดำเนินการ ให้มีระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 47

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานต้นสังกัดในการดำเนินงานตามระบบ ประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ในปี พ.ศ. 2554 คือ 1) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และเผยแพร่นวัตกรรมที่ เกี่ยวข้องกับรูปแบบและเทคนิควิธีการประกันคุณภาพภายใน 2) ส่งเสริม สนับสนุน และร่วมพัฒนาระบบการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา 3) พัฒนาผู้ทรงคุณวุฒิที่สามารถเป็นคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษา 4) กำกับและดูแลคุณภาพการศึกษาเพื่อยกระดับหรือรักษามาตรฐานคุณภาพ การศึกษา 5) จัดให้มีการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาอย่างน้อยหนึ่งครั้งต่อปี 6) นำผลการติดตาม ตรวจสอบ คุณภาพไปใช้วางแผนและพัฒนาคุณภาพการศึกษา 7) เผยแพร่ผลการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพ การศึกษาต่อหน่วยงานต้นสังกัดระดับเหนือขึ้นไป และสาธารณชน 8) เชื่อมโยงผลการประเมินคุณภาพภายนอก กับผลการประเมินภายใน เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 9) สร้างเครือข่ายคุณภาพเพื่อร่วมพัฒนาระบบการ ประกันคุณภาพการศึกษา 10) ประกาศเผยแพร่ผลการปฏิบัติที่ดีของสถานศึกษาในสังกัดต่อสาธารณชนและ หน่วยงานอื่น

ในปีการศึกษา 2555 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงาน พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 300 แห่งทั่วประเทศ ใน 6 ด้าน พบว่า มี ปัญหาทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องการเสริมสร้างและพัฒนาบุคลากร ซึ่งถือว่าเป็นส่วนที่สำคัญ การทำงาน เกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพยังไม่เกิดขึ้นทั้งระบบ จึงควรกำหนดวิธีการเสริมสร้างและพัฒนาบุคลากรทุก คนให้เกิดความตระหนักและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจนและทั่วถึง (สำนักทดสอบทางการศึกษา.2556)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี มีสถานศึกษาจำนวน 243 แห่ง ได้รับการประเมิน ภายนอกกรอบสามจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ช่วงปี พ.ศ. 2554 – 2556 จำนวน 181 แห่งในระดับปฐมวัยได้รับการรับรองคุณภาพการศึกษา จำนวน 163 แห่ง ไม่ได้รับ การรับรองคุณภาพการศึกษาจำนวน 7 แห่ง ระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับการรับรองคุณภาพการศึกษา จำนวน 71 แห่งไม่รับรองคุณภาพการศึกษา จำนวน 110 แห่ง (บทสรุปสำหรับผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี. 2558) มาตรฐานที่สถานศึกษาไม่ได้รับการรับรองมากที่สุดคือ มาตรฐานที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละกลุ่มสาระไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมิน

(องค์การมหาชน) กำหนด รองลงมาคือ มาตรฐานที่ 12 ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จัดการศึกษาไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการจัดการศึกษาตามที่ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) กำหนดไว้ เป็นจำนวนมากที่สำคัญอย่างยิ่งคือ กระบวนการ ติดตาม ตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษา ยังขาดกระบวนการที่เป็นระบบ และน่าเชื่อถือ (บทสรุปสำหรับผู้บริหาร เรื่อง รายงานการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษา.2558 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร)

ผู้วิจัย ซึ่งเป็นศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร และรับผิดชอบงาน ในกลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา จึงศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และจัดทำยุทธศาสตร์การดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

คำถามในการวิจัย

ยุทธศาสตร์การดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

ขอบเขตในการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหาในการวิจัย ในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2554 ตามที่กฎกระทรวงกำหนด ซึ่งมีแนวดำเนินการ 8 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1.1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- 1.2 จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- 1.3 จัดระบบบริหารและสารสนเทศ
- 1.4 ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- 1.5 การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
- 1.6 การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- 1.7 จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน
- 1.8 จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2. ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร จำนวน 181โรงเรียน คือ เป็นโรงเรียนที่ได้รับการประเมินภายนอกรอบสาม จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. จำนวน 181 โรงเรียน ในช่วงปีการศึกษา 2555 - 2557

2.2 กลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ตามวิธีการและวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณ และกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.2.1 กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองฯ ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประธานกรรมการ หรือ กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร จำนวน 123 โรงเรียน โรงเรียนๆ ละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 369 คน โดยใช้สัดส่วนตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan)

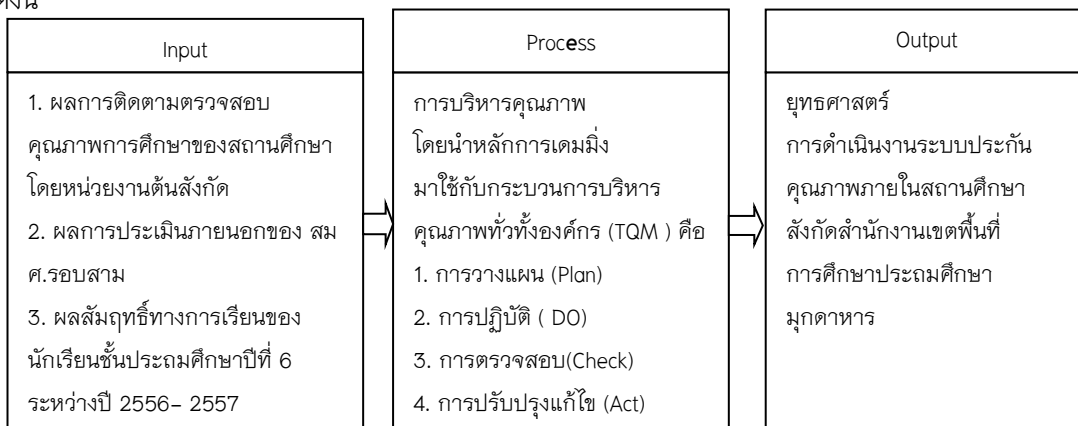
2.2.2 กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 2 กลุ่มคือ

1) โรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 5 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประธานกรรมการหรือกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร จำนวน 5 โรงเรียนๆ ละ 3 คนรวมทั้งสิ้น 15 คน

2) โรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี ในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในจังหวัดอื่นใกล้เคียงที่มีบริบทคล้ายกัน จำนวน 3 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 9 คน ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานระบบประกันฯและประธาน หรือกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนายุทธศาสตร์การดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มี 6 ชุด คือ ชุดที่ 1 แบบสอบถามสภาพการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์ เชิงลึก ในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบประกันฯของสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี ชุดที่ 3 ยุทธศาสตร์การดำเนินงานระบบประกันฯ ชุดที่ 4 แบบประเมิน ยุทธศาสตร์การดำเนินงานระบบประกันฯฉบับร่าง สำหรับผู้เชี่ยวชาญ ชุดที่ 5 แบบประเมินยุทธศาสตร์การดำเนินงานระบบประกันฯ สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ชุดที่ 6 แบบประเมินยุทธศาสตร์การดำเนินงานระบบประกันฯ สำหรับ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) เป็นการประชาพิจารณ์ การใช้ยุทธศาสตร์การดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนายุทธศาสตร์การดำเนินงานระบบประกันคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป แล้วนำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้ มาเทียบกับเกณฑ์และแปลผล ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลจากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (workshop) การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม ได้วิเคราะห์แนวคิดของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับแนวคิด เหตุผล และมุมมองด้านการดำเนินงาน ประโยชน์ที่จะได้รับจากการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา วิเคราะห์ภาพสำเร็จ (Successive Approximation) จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้ตามกรอบแนวคิด ที่ได้กำหนดไว้ และเมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สังเกต สนทนากลุ่ม และประชาพิจารณ์ มีการปรับเปลี่ยนตามผลการวิเคราะห์จนได้ภาพสำเร็จ และได้กรอบแนวคิดในการวิจัยต่อไป

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ผลการพัฒนา ยุทธศาสตร์การดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในสังกัด ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 123 แห่ง พบว่าขั้นตอนการปฏิบัติที่มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด คือ ขั้นตอนการวางแผน มีค่าเฉลี่ย 4.78 รองลงมาคือขั้นตอนการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ย 4.51 และขั้นตอนการตรวจสอบมีระดับความเหมาะสมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.47 ตามลำดับ ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะว่า การขาดแคลนบุคลากรเป็นอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ อีกทั้งปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กที่มีผลต่อการจัดสรรงบประมาณ และการบริหารจัดการโรงเรียน ซึ่งย่อมส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

2. ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่เป็นแบบกึ่งมีโครงสร้าง (semi - Structured Interview) เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติของสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี ทั้ง 8 แห่ง ตามที่กำหนดในแบบสัมภาษณ์ หลังจากได้วิเคราะห์แต่ละประเด็นของ 8 โรงเรียนแล้ว ได้นำมาสังเคราะห์และสรุปเป็นภาพรวมได้ 3 ประเด็นคือ

ประเด็นที่ 1 วิธีดำเนินการระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีกระบวนการขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นตอนการวางแผน (P = Plan) สถานศึกษามีการ สร้างความตระหนัก แต่งตั้ง

คณะกรรมการดำเนินงานและผู้รับผิดชอบเหมาะสม มีการวิเคราะห์ความเร่งด่วนของงาน/กิจกรรม ผู้บริหารสถานศึกษา หมั่นค้นคว้าหาความรู้เสมอๆ เพื่อให้มีความพร้อม ที่จะช่วยเหลือผู้ปฏิบัติงานได้

2) ขั้นตอนการดำเนินการ (D=DO) สถานศึกษามีการ ดำเนินการตามองค์ประกอบของระบบ

ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 8 องค์ประกอบ มีการนิเทศ ติดตาม กระตุ้นให้เกิดกำลังใจ สร้างความสามัคคี ปรองดองในหมู่คณะ จัดหาเวทีแลกเปลี่ยนความรู้แก่ครูและบุคลากรทั้งในระดับโรงเรียน และระดับอื่นๆ

3) ขั้นตอนการตรวจสอบการปฏิบัติงาน (C=CHECK) สถานศึกษามีการ แต่งตั้งกรรมการติดตามตรวจสอบรายบุคคล มีการ สรุปผลการติดตามตรวจสอบ และจัดทำสารสนเทศแสดงผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐาน และตัวบ่งชี้

4) ขั้นตอนการปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานให้เหมาะสม (A=ACT) สถานศึกษามีการปรับปรุงและแก้ไขการปฏิบัติงานในแต่ละมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ โดย ผู้บริหาร ประสานความร่วมมือจากผู้รู้และภาคีผู้เกี่ยวข้อง

ประเด็นที่ 2 กระบวนการที่ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีการดำเนินการ ดังนี้

1) ผู้เข้ามามีส่วนร่วมคือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูทุกคน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองทุกคน ชุมชน องค์กรท้องถิ่น ตำรวจชุมชน แพทย์พยาบาล พระภิกษุ และหน่วยงานต้นสังกัด

2) มีกระบวนการขั้นตอนในการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมคือ

2.1 ขั้นตอนการวางแผน (P = Plan) สถานศึกษามีการ เตรียมข้อมูลสารสนเทศ ของโรงเรียนทุกด้านเพื่อนำเสนอผู้เกี่ยวข้อง มีการประสานงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น ให้เสรีภาพด้านความคิด กระตุ้นให้กล้าคิด กล้าทำ ยอยากมีส่วนร่วม มีการ แจ้งภาระงานทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และหาเทคนิควิธีที่จะดำเนินการตามที่แจ้งไว้ให้น้อย่างจริงจัง สนับสนุนทรัพยากร จัดสิ่งอำนวยความสะดวกจัดหาผู้รู้ หาตัวอย่าง พาไปศึกษาดูงาน และ ผู้บริหารสร้างความเชื่อมั่นศรัทธา มีผลงานเชิงประจักษ์ เปิดเผย ตรงไปตรงมาทำให้เห็นว่า สามารถทำได้จริง

2.2 ขั้นตอนการดำเนินการ (D=DO) สถานศึกษามีการปฏิบัติตามแผน และเรียนรู้เพิ่มเติมมีการนิเทศ ติดตาม อำนวยความสะดวกให้ทุกคนทำงานอย่างมีความสุข

2.3 ขั้นตอนการตรวจสอบการปฏิบัติงาน (C=CHECK) สถานศึกษามีการกำหนดปฏิทินแจ้งผู้เกี่ยวข้องเตรียมรับการติดตาม ตรวจสอบ มีการ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินตามปฏิทิน เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับอย่างจริงจัง มีการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แปลความหมายของข้อมูลเพื่อสะท้อนกลับ และตรวจสอบปรับปรุงคุณภาพของการประเมิน

2.4 ขั้นตอนการปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานให้เหมาะสม (A=ACT) สถานศึกษามีการวิเคราะห์ สังเคราะห์และแปลผล การประเมิน มีการ นำเสนอผลต่อผู้เกี่ยวข้อง

ประเด็นที่ 3 สื่อ /เครื่องมือในการดำเนินการที่จัดทำขึ้นเพื่อส่งผลให้ประสบผลสำเร็จ สถานศึกษา มีการสร้างสื่อ /เครื่องมือได้แก่ แบบสอบถาม แบบประเมิน แบบสำรวจรายการ แบบทดสอบแบบสัมภาษณ์ โดยมีกระบวนการในการจัดทำสื่อ/เครื่องมือที่เป็นระบบ ดังนี้

3. ขั้นตอนการวางแผน (P = Plan) มีการกำหนดเป้าหมาย และแนวทางในการดำเนินงาน และมีการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องทุกคน

3.1 ขั้นตอนการดำเนินการ (D=DO) มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี แผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร มีการ สร้างเครื่องมือเพื่อการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินทั้งรายบุคคล และรายสถานศึกษา

3.2 ขั้นตอนการตรวจสอบการปฏิบัติงาน (C=CHECK) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ติดตามตรวจสอบเพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา และจัดทำรายงาน

ประจำปีที่เป็นรายงานผลการประเมินคุณภาพภายใน

3.3 ขั้นตอนการปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานให้เหมาะสม (A=ACT) มีการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน มีการติดตาม ตรวจสอบ แก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติงาน สรุปผลการติดตาม ตรวจสอบ และรายงานผลการติดตาม ตรวจสอบ จัดทำรายงาน และ จัดส่งรายงานไปยังต้นสังกัดตามที่กำหนด

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ในสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี ทั้ง 8 แห่ง และ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัด นำมากำหนดเป็นตัวชี้วัดการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ซึ่งมีทั้งหมด 30 ข้อ หลอมรวมและ จัดเรียงลำดับ เพื่อเป็นยุทธศาสตร์ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงคือ ยุทธศาสตร์องค์กรแห่งคุณภาพ : QO (Quality Organization : ALSC) มี 4 กลยุทธ์ คือกลยุทธ์ ที่ 1 ความตระหนัก (Awareness) กลยุทธ์ ที่ 2 ภาวะผู้นำ (Leadership) กลยุทธ์ที่ 3 การนิเทศ (Supervision) กลยุทธ์ ที่ 4 ความร่วมแรงร่วมใจ (Cooperativeness) แต่ละกลยุทธ์ มีตัวชี้วัดรวมทั้งสิ้น 30 ตัวชี้วัด

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนายุทธศาสตร์การดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการในครั้งนี้จะเห็นว่า การดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในสังกัด ซึ่งดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงฯ 8 องค์ประกอบนั้น องค์ประกอบที่สถานศึกษา มีการดำเนินงาน ระดับความเหมาะสมมากที่สุด คือ การวางแผน มีค่าเฉลี่ย 4.78 รองลงมาคือการดำเนินงานตามแผน มีค่าเฉลี่ย 4.51 และองค์ประกอบการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษามีระดับความเหมาะสมมาก มีค่าเฉลี่ย 4.47 ตามลำดับ สอดคล้องกับผลการวิจัยของปีเตอร์ (Peter. 1993) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า สิ่งสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา คือการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาการเรียนรู้ที่ชัดเจน การให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม การตัดสินใจโดยใช้ฐานข้อมูลที่มีคุณภาพ การวางแผนการจัดการดำเนินงานคุณภาพเชิงรุก และกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นวิธีการที่จะนำไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

ด้านความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้จากการพิจารณายุทธศาสตร์ฯ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ รูปแบบของยุทธศาสตร์ฯเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา รองลงมาคือประเด็นยุทธศาสตร์ฯมีความสำคัญจำเป็นต่อการดำเนินงาน และการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนมีประโยชน์สำหรับสถานศึกษา เมื่อพิจารณาโดยรวมแสดงให้เห็นว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่า ยุทธศาสตร์ฯ มีความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชนกนารถ วงษ์คำจันทร์ (2554) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์หลักได้แก่ 1) การปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์และการพัฒนาจิตสำนึก 2) สถานศึกษาปฏิบัติภารกิจของตนตามกฎหมายกระทรวง 2553 3) เขตพื้นที่การศึกษาปฏิบัติภารกิจของตนตามกฎหมายกระทรวง 2553 4) สถานศึกษาและเขตพื้นที่ปฏิบัติภารกิจร่วมกันตามกฎหมายกระทรวง 2553 และ 5) การมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น

ด้านความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ พบว่าประเด็นยุทธศาสตร์การดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

มุกดาหาร ข้อ 12 สร้างความสามัคคี ประองตองในหมู่คณะให้ทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุขและ ข้อ 27 บริหารงานอย่างเปิดเผย ตรงไปตรงมา โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ 4.91 รองลงมาคือ ข้อ 5 ส่งเสริมให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการและผู้รับผิดชอบงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย คือ 4.87 และข้อ 11 ผู้บริหารสถานศึกษาให้ขวัญกำลังใจอย่างเป็นธรรมและทั่วถึงมีค่าเฉลี่ย คือ 4.86 ตามลำดับ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุกิจ กลางสุข (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนหนองเป็ด สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด มีผลการวิจัยสรุปว่า การพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ครบวงจร ซึ่งประกอบด้วย การร่วมกันวางแผน (P) ร่วมกันปฏิบัติตามแผน (D) ร่วมกันตรวจสอบ (C) และร่วมกันปรับปรุง (A) ผู้บริหาร ครูและนักเรียนให้ความสนใจในการดำเนินแต่ละกิจกรรม มีความกระตือรือร้นและมีบรรยากาศในการทำงานที่ดี ไม่แสดงออกถึงความเบื่อหน่ายและครูสามารถที่จะนำผลการแก้ไขปรับปรุงไปประยุกต์ ใช้ในการแก้ปัญหา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนายุทธศาสตร์การดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.2 ควรนำยุทธศาสตร์ องค์การแห่งคุณภาพ ซึ่งมี 4 กลยุทธ์ คือกลยุทธ์ ที่ 1 ความตระหนัก (Awareness) กลยุทธ์ ที่ 2 ภาวะผู้นำ (Leadership) กลยุทธ์ ที่ 3 การนิเทศ (Supervision) และกลยุทธ์ ที่ 4 ความร่วมแรงร่วมใจ (Cooperativeness) ในการขับเคลื่อน 28 ตัวชี้วัดของแต่ละกลยุทธ์

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำสูงที่สามารถสร้างความตระหนักแก่บุคลากรในสถานศึกษาจนประสบความสำเร็จในการขับเคลื่อนระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในสถานศึกษาที่ให้ความสำคัญในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

สำนักทดสอบทางการศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกัน คุณภาพ การศึกษา พ.ศ. 2553 โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2556.

สุกิจ กลางสุข . การพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านหนองเป็ด สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม มหาวิทยาลัย มหาสารคาม, 2547.

ชนกนารถ วงษ์คำจันทร์ (2554) รายงานการวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4.

ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

Drucker, Peter F. *The Ecological Vision*. p. 75–76, (1993) abcdefghijklmnopqr.